

Μετάφραση και διερμηνεία και την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων

Δημήτριος Γιουτίκας

Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

Περίληψη

Le Code notarial grec (loi 2830/2000) prévoit que le notaire peut traduire, sous son entière responsabilité, les documents rédigés en langue étrangère qui lui sont soumis et qui sont utiles à la rédaction des actes dans l'exercice de ses fonctions (article 1 § 2). Le même Code comprend également des règles afférentes à l'assignation d'un interprète lors de la rédaction des actes notariés, dans les cas où, à la discrétion du notaire, l'une des parties intéressées ou l'un de leurs représentants ignore la langue grecque, ou lorsque pour l'une de ces personnes, il existe un besoin d'interprétation en langue des signes (article 10). Le présent article aborde de manière interprétative ces dispositions du Code notarial conjointement aux dispositions du Code civil grec pour l'interprétation lors de la rédaction d'un testament. Cette analyse s'efforce d'évaluer le rôle de ces réglementations dans la pratique notariale ainsi que leur importance pour les parties intéressées, mais soulève également la problématique issue du fait qu'elles font partie d'un cadre juridique incomplet et incohérent concernant la fourniture de services de traduction et d'interprétation dans l'ordre juridique grec.

Λέξεις κλειδιά: notaire, acte notarié, testament, traduction, interprétation, langue des signes

1. Εισαγωγή

Όπως και σε άλλες προβλεπόμενες στον νόμο διαδικασίες, έτσι και κατά την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων, ενδέχεται να προκύψει η ανάγκη μετάφρασης ξενόγλωσσων εγγράφων ή διερμηνείας σε περιπτώσεις που στην κατάρτιση αυτών των πράξεων συμμετέχουν είτε άτομα που δεν γνωρίζουν την ελληνική γλώσσα είτε άτομα με τα οποία η επικοινωνία είναι επιβεβλημένο να γίνει με χρήση νοηματικής γλώσσας. Ο Κώδικας Συμβολαιογράφων (ν.2830/2000, όπως ισχύει - στο εξής: ΚΣ), περιλαμβάνει στα καθήκοντα του συμβολαιογράφου τη δυνατότητα να μεταφράζει ξενόγλωσσα έγγραφα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, καθώς και διατάξεις για τις προϋποθέσεις πρόσληψης και τον ρόλο του διερμηνέα στις ανωτέρω περιπτώσεις.

Στο παρόν άρθρο επιχειρείται μια ερμηνευτική προσέγγιση των σχετικών διατάξεων του ΚΣ, σε συνδυασμό με άλλες συναφείς διατάξεις, όπως αυτές του Αστικού Κώδικα (1737, 1746) για τη διερμηνεία κατά τη σύνταξη διαθηκών. Μέσα από αυτή την ανάλυση επιχειρείται να αναδειχθεί ο ρόλος των εν λόγω ρυθμίσεων στη συμβολαιογραφική πρακτική και η σημασία τους για τους δικαιοπρακτούντες, αλλά και η θέση τους εντός ενός ατελούς και μη συνεκτικού νομοθετικού πλαισίου για την παροχή υπηρεσιών μετάφρασης και διερμηνείας στην ελληνική έννομη τάξη.

2. Η δυνατότητα του συμβολαιογράφου να μεταφράζει

2.1. Η έκταση και τα χαρακτηριστικά της δυνατότητας του συμβολαιογράφου να μεταφράζει

Στο πρώτο άρθρο του ΚΣ καταγράφονται τα καθήκοντα του συμβολαιογράφου, τον οποίο ο νόμος προσδιορίζει ως «άμισθο δημόσιο λειτουργό».¹ Μεταξύ αυτών των καθηκόντων και σε ξεχωριστή παράγραφο από αυτήν στην οποία αναφέρονται όλα τα υπόλοιπα καθήκοντα, ο νομοθέτης περιλαμβάνει τη δυνατότητα του συμβολαιογράφου να μεταφράζει. Ειδικότερα, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 του ΚΣ:

Ο συμβολαιογράφος μπορεί να μεταφράζει με ευθύνη του στην ελληνική γλώσσα έγγραφα συνταγμένα σε ξένη γλώσσα τα οποία του προσκομίζονται και είναι χρήσιμα για την κατάρτιση μιας από τις αναφερόμενες πράξεις, θεωρώντας τα για την πραγματοποίηση της μετάφρασης και για την ακρίβειά τους

Από τη δομή του περί καθηκόντων του συμβολαιογράφου άρθρου φαίνεται ήδη ότι ο νομοθέτης θεωρεί αυτή τη μεταφραστική δυνατότητα του συμβολαιογράφου ως ένα καθήκον ειδικότερο, διαφορετικής και προαιρετικής φύσης σε σχέση με τα κύρια καθήκοντά του που απαριθμούνται στην παράγραφο 1. Από δε το περιεχόμενο της παρ. 2 προκύπτει ότι η δυνατότητα αυτή του συμβολαιογράφου έχει τα εξής χαρακτηριστικά:

ι) *Είναι ειδική και περιορισμένη.* Ο νομοθέτης δεν επιφυλάσσει για τον συμβολαιογράφο μια γενική αρμοδιότητα εκπόνησης επίσημων μεταφράσεων, αλλά θέτει κάποιες προϋποθέσεις και περιορισμούς. Ειδικότερα, *ο συμβολαιογράφος μπορεί να μεταφράζει εφόσον πρόκειται για ξενόγλωσσα έγγραφα που:*

α) *Προσκομίζονται στον συμβολαιογράφο, κατ' αρχήν από τους δικαιοπρακτούντες, από τα πρόσωπα δηλαδή που προσέρχονται στο γραφείο του προκειμένου να συμμετάσχουν με κάποια ιδιότητα στην κατάρτιση μιας συμβολαιογραφικής πράξης π.χ. αγοραστής και πωλητής σε μια πράξη μεταβίβασης ακινήτου.*

β) *Είναι χρήσιμα για την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων* και αυτό το κρίνει ο ίδιος ο συμβολαιογράφος, ως υπεύθυνος για την κατά περίπτωση νομότυπη κατάρτιση των εν λόγω πράξεων. Ο νόμος κάνει λόγο για «αναφερόμενες πράξεις», εννοώντας τις πράξεις η κατάρτιση των οποίων ανήκει στα καθήκοντα του συμβολαιογράφου, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 1 του ΚΣ. Ειδικότερα, η δυνατότητα μετάφρασης συνδέεται βασικά με την αρμοδιότητα του συμβολαιογράφου «*α. να συντάσσει έγγραφα συστατικά ή αποδεικτικά δικαιαιοπραξιών και δηλώσεων των ενδιαφερομένων όταν η σύνταξη των εγγράφων αυτών είναι υποχρεωτική σύμφωνα με το νόμο ή όταν οι ενδιαφερόμενοι επιθυμούν να προσδώσουν σε αυτά κύρος δημοσίου εγγράφου*».

Ευνόητο είναι, επίσης, ότι η δυνατότητα μετάφρασης εγγράφων που δίνεται στον συμβολαιογράφο συνδέεται με πράξεις που αναλαμβάνει να καταρτίσει ο ίδιος, ενώ δεν έχει αρμοδιότητα να μεταφράζει γενικώς έγγραφα στο πλαίσιο κατάρτισης συμβολαιογραφικών πράξεων από συναδέλφους του.

¹ Ο συμβολαιογράφος είναι αφενός ελεύθερος επαγγελματίας, αφετέρου κρατικό όργανο. Για τη νομική ιδιότητα του συμβολαιογράφου βλ. Σακκά 2009: 204

γ) *Είναι συνταγμένα σε ξένη γλώσσα.* Ο νόμος δίνει στον συμβολαιογράφο τη δυνατότητα να μεταφράζει «έγγραφα συνταγμένα σε ξένη γλώσσα» προς την ελληνική και όχι το αντίστροφο, κάτι που συνέχεται και με τον νομοθετικά προσδιορισμένο σκοπό της μετάφρασης, δηλαδή την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων, οι οποίες συντάσσονται μόνο στην ελληνική.

ii) *Δεν είναι αποκλειστική.* Ο νομοθέτης δεν προβλέπει και δεν θα μπορούσε να προβλέπει ως αποκλειστική και υποχρεωτική την αρμοδιότητα του συμβολαιογράφου να μεταφράζει έγγραφα συνταγμένα σε οποιαδήποτε ξένη γλώσσα τού προσκομίζονται στο πλαίσιο κατάρτισης συμβολαιογραφικών πράξεων. Τα έγγραφα αυτά μπορούν να μεταφράζονται και από οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο προβλέπεται από άλλη διάταξη του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου (βλ. κατωτέρω υπό 5).

2.2. *Μετάφραση «με ευθύνη» του συμβολαιογράφου*

Η διατύπωση του άρθρου 1 παρ.2 του ΚΣ, σύμφωνα με την οποία ο συμβολαιογράφος μπορεί να μεταφράζει «με ευθύνη του» δεν συνιστά επισήμανση προς τον συμβολαιογράφο (κάθε μεταφραστής εξάλλου είναι υπεύθυνος για τις μεταφράσεις του), αλλά έχει την έννοια ότι ο νομοθέτης επαφίεται αποκλειστικά στο αίσθημα ευθύνης του συμβολαιογράφου, δεδομένου ότι δεν θέτει καμία άλλη προϋπόθεση προκειμένου ο συμβολαιογράφος να κάνει χρήση της μεταφραστικής δυνατότητας π.χ. κατάθεση πτυχίου γλωσσομάθειας στον οικείο Συμβολαιογραφικό Σύλλογο, πολλώ δε μάλλον δεν προβλέπει την κατάρτιση του συμβολαιογράφου στη μετάφραση. Παρατηρείται μάλιστα ότι δεν υπάρχει πρόβλεψη ανάλογη με του άρθρου 36 παρ. 2 του Κώδικα Δικηγόρων,² σύμφωνα με την οποία «ο δικηγόρος βεβαιώνει ότι έχει επαρκή γνώση της γλώσσας από και προς την οποία μετέφρασε», αλλά μόνο υποχρέωση του συμβολαιογράφου να θεωρεί τα ξενόγλωσσα έγγραφα για την πραγματοποίηση της μετάφρασης και για την ακρίβειά τους.

Όπως και στην περίπτωση των δικηγόρων, σύμφωνα και με το Πόρισμα του Συνηγόρου του Πολίτη με θέμα «Αποδοχή μεταφράσεων δικηγόρων» (2006), η πιστότητα και αποδοχή των μεταφράσεων από συμβολαιογράφους θεμελιώνεται στο κύρος της ιδιότητάς τους και επαφίεται στο αίσθημα ευθύνης. Για την ταυτότητα του νομικού λόγου, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι ισχύουν και για τους συμβολαιογράφους τα διαλαμβανόμενα στο ως άνω Πόρισμα και ειδικότερα ότι η μη ορθή μετάφραση μπορεί να συγκροτεί την αντικειμενική υπόσταση της ψευδούς βεβαίωσης (άρθρο 242 Ποινικού Κώδικα), εφόσον από τις αλλοιώσεις μπορεί να επέλθει έννομη συνέπεια, καθώς και ότι η μετάφραση του ξενόγλωσσου εγγράφου πρέπει να γίνεται από τον ίδιο τον συμβολαιογράφο.

Η γνώση κάποιας ξένης γλώσσας δεν περιλαμβάνεται στα τυπικά προσόντα για την άσκηση του επαγγέλματος του συμβολαιογράφου (άρθρα 19 και 20 του ΚΣ). Στον εισαγωγικό διαγωνισμό, οι υποψήφιοι συμβολαιογράφοι εξετάζονται υποχρεωτικά σε πέντε νομικά μαθήματα και προαιρετικά σε μία έως δύο από τις ξένες γλώσσες αγγλική, γαλλική, γερμανική (άρθρο 25 παρ. 6 του ΚΣ).³ Με δύο όμοιες αποφάσεις του (1433/2004 και 826/2010) επί αιτήσεων ακυρώσεως υποψηφίων συμβολαιογράφων, που δεν πέτυχαν στον διαγωνισμό επειδή

² ν. 4194/2013, Α' 208

³ Βλ. άρθρο 25 παρ. 7 ΚΣ. Οι εξετάσεις των ξένων γλωσσών προβλέπεται ότι είναι γραπτές και στην πράξη συνίσταται στην ευθεία και αντίστροφη μετάφραση κειμένων σχετικών με τη συμβολαιογραφική ύλη. Ο βαθμός των υποψηφίων έχει μειωμένο συντελεστή βαρύτητας, σε σχέση με αυτούς των νομικών μαθημάτων.

συνυποψήφιοί τους συγκέντρωσαν υψηλότερη βαθμολογία, λόγω της προσαύξησης που έλαβαν από την εξέταση τους σε ξένες γλώσσες, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι η σχετική νομοθετική ρύθμιση κινείται εντός του συνταγματικού πλαισίου (αρχή της ισότητας, άρθρο 4 παρ.1 του Συντάγματος) και ότι κατά την κρίση του νομοθέτη η επαρκής γνώση μιας ευρωπαϊκής ξένης γλώσσας συμβάλλει στην καλύτερη άσκηση του έργου του συμβολαιογράφου ενόψει και του άρθρου 1 παρ. 2 του ν. 2830/2000.

Σημειώνεται, ωστόσο, ότι η δυνατότητα να μεταφράζουν δίνεται από τον νόμο σε όλους τους συμβολαιογράφους ανεξάρτητα: α) εάν οι γλώσσες από τις οποίες μεταφράζουν περιλαμβάνονται σε αυτές για τις οποίες προβλέπεται προαιρετική εξέταση κατά τον εισαγωγικό διαγωνισμό, β) εάν αυτοί εξετάστηκαν, επιτυχώς ή μη, σε μία ή δύο ξένες γλώσσες κατά τον εισαγωγικό διαγωνισμό και γ) από το σε ποια ή ποιες ξένες γλώσσες εξετάστηκαν. Δύνανται, δηλαδή, οι συμβολαιογράφοι να μεταφράζουν «με δική τους ευθύνη» από οποιαδήποτε γλώσσα.

2.3. Η ρύθμιση του άρθρου 1 παρ. 2 του Κώδικα Συμβολαιογράφων από την άποψη της θεωρίας της Δράσης και του Σκοπού

Το άρθρο 1 παρ. 2 του ΚΣ προκαθορίζει τον σκοπό της μετάφρασης εντός μιας συγκεκριμένης περίπτωσης επικοινωνίας: ο συμβολαιογράφος μεταφράζει κείμενα τα οποία είναι χρήσιμα για τη σύνταξη ενός άλλου κειμένου, δηλαδή μιας συμβολαιογραφικής πράξης.

Με όρους της θεωρίας της Δράσης, που αποτελεί τη βάση για τη θεωρία του Σκοπού, ο συμβολαιογράφος έχει έναν ιδιότυπο και πολλαπλό ρόλο:⁴ είναι ταυτόχρονα *μεταφραστής* και *δέκτης* της μετάφρασης, αφού οι δικές του μεταφράσεις θα χρησιμοποιηθούν στο πλαίσιο κατάρτισης των συμβολαιογραφικών πράξεων για την οποία ο ίδιος είναι υπεύθυνος. Θα μπορούσε επίσης να υποστηριχθεί ότι ο συμβολαιογράφος είναι και ο *εμπνευστής* της μετάφρασης, αφού αυτός εκτιμά ποιο ξενόγλωσσο έγγραφο πρέπει να μεταφραστεί. Θεωρούμε ωστόσο ορθότερο ότι εμπνευστής της μετάφρασης είναι ο νομοθέτης, που επιτάσσει τη μετάφραση των ξενόγλωσσων εγγράφων στο πλαίσιο διαδικασιών με έννομες συνέπειες και προβλέπει τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες κατάρτισης των συμβολαιογραφικών πράξεων, περιορίζοντας τη διακριτική ευχέρεια του συμβολαιογράφου. *Πομπός* της μετάφρασης είναι ο συντάκτης του ξενόγλωσσου κειμένου π.χ. μια αλλοδαπή φορολογική αρχή που εξέδωσε ένα έγγραφο για κάποιον από τους δικαιοπρακτούντες. *Χρήστες* και *εντολείς* της μετάφρασης είναι οι δικαιοπρακτούντες (με τη σημείωση ότι αποκτούν τον ρόλο του εντολέα με τη συμβολή ή την υπόδειξη του συμβολαιογράφου).

3. Διερμηνεία κατά την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων

⁴ Για τους ρόλους των εμπλεκόμενων προσώπων στη μετάφραση, ως διαπροσωπική διάδραση, βλ. Nord 2014: 56 επ.

3.1. Διερμηνεία για δικαιοπρακτούντες που αγνοούν την ελληνική γλώσσα

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 10 του ΚΣ:

Αν κάποιος από τους δικαιοπρακτούντες ή τους αντιπροσώπους τους αγνοεί, κατά την κρίση του συμβολαιογράφου, την ελληνική γλώσσα, προσλαμβάνεται διερμηνέας για μετάφραση γενικά των δηλώσεών του από την ξένη γλώσσα στην ελληνική και το αντίθετο, καθώς και του περιεχομένου του συμβολαίου από την ελληνική στην ξένη γλώσσα. Ο διερμηνέας ορκίζεται ενώπιον του συμβολαιογράφου, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ότι θα ασκήσει πιστά τα καθήκοντά του. Προκειμένου για γλώσσα που είναι πολύ λίγο γνωστή, μπορεί να προσληφθεί σύμφωνα με τα παραπάνω διερμηνέας του διερμηνέα.

Η διαπίστωση της άγνοιας της ελληνικής γλώσσας κάποιου από τους δικαιοπρακτούντες ή τους νόμιμους αντιπροσώπους τους επαφίεται στην κρίση του συμβολαιογράφου, η οποία δεν μπορεί να είναι αυθαίρετη, προκειμένου να μην προσβληθεί το κύρος των δικαιοπραξιών που θα καταρτιστούν, σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι συμμετείχε σε αυτές πρόσωπο που αγνοούσε την ελληνική γλώσσα. Ως άγνοια της ελληνικής γλώσσας θα πρέπει να εκληφθεί η αδυναμία των ανωτέρω προσώπων να κατανοούν και να εκφράζονται επαρκώς στην ελληνική γλώσσα για τα θέματα που αποτελούν αντικείμενο των υπό κατάρτιση πράξεων. Σε περίπτωση αμφιβολίας, θα πρέπει να προκρίνεται η πρόσληψη διερμηνέα, ειδικά όταν οι ίδιοι οι δικαιοπρακτούντες ή οι αντιπρόσωποί τους εκφράσουν σχετική βούληση.

Δεδομένου ότι δεν πρόκειται για δικαστική διαδικασία, στο πλαίσιο της οποίας γίνεται κατ' αρχήν διορισμός διερμηνέα από καταλόγους πραγματογνωμόνων, ούτε υπάρχει θεσμοθετημένη κάποια άλλη διαδικασία, η οποία να ορίζει και τα προσόντα τους, η πρόσληψη διερμηνέα επαφίεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία των συμμετεχόντων στην κατάρτιση των συμβολαιογραφικών πράξεων. Ο συμβολαιογράφος, ωστόσο, ως υπεύθυνος για τη διαφύλαξη του κύρους των πράξεων που καταρτίζει, οφείλει να μεριμνά ώστε ο διερμηνέας να παρέχει τα εχέγγυα για να ανταπεξέλθει στο έργο του.

Ο διερμηνέας ορκίζεται ενώπιον του συμβολαιογράφου ότι θα ασκήσει πιστά τα καθήκοντά του, κατά παραπομπή του νόμου στις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (252, 407-408 ΚΠολΔ).

Ο διερμηνέας δεν αποτελεί συμπράττον πρόσωπο στην κατάρτιση της συμβολαιογραφικής πράξης, αλλά βοηθητικό του συμβολαιογράφου όργανο (Κουτσουράδης 2009: 647, Ψούνη: 2016: 79).

Το έργο του διερμηνέα συνίσταται στο να μεταφράζει: α) τις δηλώσεις γενικά του δικαιοπρακτούντος ή του αντιπροσώπου του που αγνοεί την ελληνική και β) το περιεχόμενο του συμβολαίου από την ελληνική στην ξένη γλώσσα. Στην περίπτωση των δηλώσεων, που είναι προφορικές, πρόκειται για διερμηνεία, ενώ στη δεύτερη περίπτωση πρόκειται για μετάφραση, δεδομένου ότι το κείμενο – πηγή παραμένει στη διάθεση του μεταφραστή καθόλη τη διάρκεια της μεταφραστικής διαδικασίας, η οποία πάντως λαμβάνει χώρα σε ειδικές συνθήκες (στο συμβολαιογραφείο, ενώπιον των συμπραττόντων προσώπων και με ενδεχόμενους χρονικούς περιορισμούς).⁵

⁵ Για τη διάκριση μετάφρασης και διερμηνείας βλ. ενδεικτικά Kade 1968:35. Τέτοιου είδους περιπτώσεις προφορικής απόδοσης του γραπτού πρωτοτύπου θεωρούνται και ως «υβριδική» μορφή

Περαιτέρω, σχετικά με το πρώτο σκέλος του έργου του διερμηνέα, με διατύπωση «και το αντίθετο» ο νομοθέτης δεν εννοεί τη διερμηνεία των δηλώσεων του αλλόγλωσσου δικαιοπρακτούντος από την ελληνική στην ξένη γλώσσα (την οποία αγνοεί), αλλά τη διερμηνεία των δηλώσεων και γενικότερα των λεγομένων των άλλων συμμετεχόντων, συμπεριλαμβανομένου του συμβολαιογράφου, χωρίς την οποία (διερμηνεία) δεν θα ήταν δυνατή η απαραίτητη για την κατάρτιση της συμβολαιογραφικής πράξης επικοινωνία.

Τέλος, ο νόμος προβλέπει και τη δυνατότητα «διπλής διερμηνείας» όταν ο συμμετέχων στην κατάρτιση της συμβολαιογραφικής πράξης ομιλεί μία γλώσσα πολύ λίγο γνωστή και είναι δύσκολο να ανευρεθεί διερμηνέας για την επικοινωνία από τη γλώσσα αυτή απευθείας στα ελληνικά. Στις περιπτώσεις αυτές προσλαμβάνονται δύο διερμηνείς: ένας διερμηνέας για την επικοινωνία από την πολύ λίγο γνωστή γλώσσα σε μια διαδομένη γλώσσα που γνωρίζει ο διερμηνέας και ένας δεύτερος διερμηνέας από τη διαδεδομένη αυτή γλώσσα προς την ελληνική.

3.2. Διερμηνεία με τη χρήση νοηματικής γλώσσας

Για τη συμμετοχή διερμηνέα της νοηματικής γλώσσας κατά την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων, δεν αρκεί κάποιος από τους δικαιοπρακτούντες ή τους αντιπροσώπους τους να είναι κωφός, άλαλος ή κωφάλαλος, αλλά θα πρέπει να υπάρχει και η πρόσθετη προϋπόθεση να μη γνωρίζει ανάγνωση και γραφή.⁶ Σε αντίθετη περίπτωση, γίνεται χρήση της γραπτής γλώσσας σε συνδυασμό με την προφορική, στον βαθμό που αυτό είναι εφικτό, κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 10 του ΚΣ.

Σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 10 του ΚΣ:

Εάν ο κωφός ή ο άλαλος ή ο κωφάλαλος δεν γνωρίζει ανάγνωση ή γραφή ή αδυνατεί για οποιονδήποτε λόγο να υπογράψει, προσλαμβάνεται ως διερμηνέας του πρόσωπο που να μπορεί να συνεννοηθεί μαζί του.

Εφόσον η απευθείας επικοινωνία με τον κωφό, άλαλο ή κωφάλαλο δεν είναι δυνατή ή αν τα πρόσωπα αυτά αδυνατούν για οποιονδήποτε λόγο να υπογράψουν, προσλαμβάνεται διερμηνέας που μπορεί να συνεννοηθεί μαζί τους, προφανώς στη νοηματική γλώσσα (ελληνική ή άλλη).

Όπως δέχθηκε η ΕφΠατρ 481/2009 (περίληψη σε Αχαϊκή Νομολογία 2010: 72), περίπτωση αδυναμίας ανάγνωσης και υπογραφής συντρέχει και επί τυφλώσεως του προσώπου του δικαιοπρακτούντος ή επιδείνωσης της οράσεώς του σε βαθμό που να αποκλείεται εντελώς η κατάρτιση συμβολαιογραφικών συμβάσεων.

Ελλείψει ειδικών διατάξεων που να προβλέπουν τη διαδικασία και τα κριτήρια πρόσληψης του διερμηνέα, ισχύουν αναλογικά όσα αναπτύχθηκαν σχετικά με την

μετάφρασης – διερμηνείας, που αποδίδεται με τον όρο «sight translation» (ενδεικ. Wallace 2015:144).

⁶ Στο άρθρο γίνεται χρήση των όρων του νόμου, για τους οποίους ευλόγως διατυπώνονται ενστάσεις. Ενδεικτικά, για τον όρο «κωφάλαλος» ο Κουτσοβράδης (2006: 643, υποσ.4), σημειώνει ότι είναι και άστοχος και υποτιμητικός. Με την υπ' αριθ. 55727/20-10-2021 (Α.Δ.Α. ΨΠ6ΥΩ-Υ7Ω) απόφαση του Υφυπουργού Δικαιοσύνης συγκροτήθηκε Ομάδα Εργασίας με αντικείμενο την εναρμόνιση της ορολογίας των Κωδίκων νομοθεσίας, με την προσέγγιση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία.

επιλογή και τον ρόλο του διερμηνέα που προσλαμβάνεται για αλλόγλωσσους δικαιοπρακτούντες. Το ίδιο θα πρέπει να θεωρηθεί ότι ισχύει και τον όρκο του διερμηνέα.

Σε κάθε περίπτωση συμμετοχής διερμηνέα κατά την κατάρτιση συμβολαιογραφική πράξης, αυτός προσυπογράφει το συμβόλαιο (10 παρ. 4 ΚΣ), ενώ η μη τήρηση (οποιασδήποτε εκ) των διατάξεων των παραγράφων 1-4 επιφέρει ακυρότητα του εγγράφου (10 παρ. 5 10Κ Σ)

4. Διερμηνεία κατά τη σύνταξη διαθήκης

4.1. Διερμηνεία για διαθέτη που αγνοεί την ελληνική γλώσσα

Πέραν των διατάξεων του ΚΣ για τη συμμετοχή διερμηνέα κατά την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων, ο Αστικός Κώδικας (ΑΚ) περιέχει ρυθμίσεις για τη συμμετοχή διερμηνέα κατά τη σύνταξη δημόσιας ή μυστικής διαθήκης, στις περιπτώσεις που ο διαθέτης (κληρονομούμενος) αγνοεί την ελληνική γλώσσα.⁷ Ειδικότερα:

- Η **δημόσια διαθήκη** (ΑΚ 1724) συντάσσεται με δήλωση από τον διαθέτη της τελευταίας του βούλησης ενώπιον συμβολαιογράφου ενώ είναι παρόντες τρεις μάρτυρες ή δεύτερος συμβολαιογράφος και ένας μάρτυρας.

Σύμφωνα με το άρθρο **ΑΚ 1737**:

Αν ο διαθέτης κατά την πεποίθηση του συμβολαιογράφου αγνοεί την ελληνική γλώσσα, ή αν ο διαθέτης δηλώσει ότι αγνοεί τα ελληνικά, προσλαμβάνεται διερμηνέας. Ως προς τον διερμηνέα εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 1725 έως 1728 για τους μάρτυρες.

Ο διερμηνέας πρέπει να ορκιστεί ότι θα διερμηνεύσει πιστά τη θέληση του διαθέτη, και να μεταφράσει την πράξη, πριν από την υπογραφή, στη γλώσσα που εκφράζεται ο διαθέτης, ενώ οι άλλοι θα ακούουν.

Ο διερμηνέας πρέπει να είναι της εκλογής του διαθέτη και να ορκιστεί ότι θα τηρήσει μυστικές της διατάξεις της διαθήκης έως τη δημοσίευσή της, η παράβαση όμως αυτή δεν επιφέρει ακυρότητα της διαθήκης.

Η πράξη πρέπει, εκτός από όσα ορίζονται στα άρθρα 1732 και 1733, να περιέχει το όνομα και το επώνυμο του διερμηνέα και τη βεβαίωση ότι τηρήθηκαν όσα ορίζονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου αυτού, και να υπογραφεί και από το διερμηνέα. Πρέπει επίσης, χωρίς όμως ποινή ακυρότητας της διαθήκης, να περιέχει ότι τηρήθηκαν όσα ορίζονται στην παράγραφο 3 του άρθρου αυτού.

Για την πρόσληψη διερμηνέα αρκεί η δήλωση του διαθέτη ότι αγνοεί την ελληνική γλώσσα, χωρίς να αποκλείεται να γίνει πρόσληψη και χωρίς αυτή τη

⁷ Θέμα διερμηνείας δεν τίθεται στην ιδιόχειρη διαθήκη, η οποία γράφεται ολόκληρη με το χέρι του διαθέτη, χρονολογείται και υπογράφεται απ' αυτόν και δεν υποβάλλεται σε κανέναν άλλο τύπο (ΑΚ 1721)

δήλωση, όταν κατά την πεποίθηση του συμβολαιογράφου υπάρχει ανάγκη προς τούτο.⁸

Λόγω της προβλεπόμενης αναλογικής εφαρμογής των κωλυμάτων που ισχύουν για τους μάρτυρες (ΑΚ 1725-1727) στη σύνταξη διαθήκης δεν μπορεί να προσληφθεί ως διερμηνέας σύζυγος, πρώην σύζυγος ή στενός συγγενής (έως τρίτο βαθμό) του διαθέτη, του συμβολαιογράφου, ο τιμώμενος και ο διοριζόμενος ως εκτελεστής της διαθήκης (ή σύζυγος – πρώην σύζυγος/στενός συγγενείς αυτών). Από τα πρόσωπα που αναφέρει το άρθρο ΑΚ 1728, αμφίβολης ορθότητας είναι το κώλυμα του αλλοδαπού, καθώς αποκλείει (όχι επί ποινή ακυρότητας) την πρόσληψη ως διερμηνέων προσώπων με μητρική γλώσσα ίδια με αυτήν του διαθέτη ή γλώσσα στην οποία μπορεί να επικοινωνήσει καλύτερα ο διαθέτης.

Ο διερμηνέας επιλέγεται από τον ίδιο τον διαθέτη, καθώς πρόκειται για μία ιδιαίτερη σοβαρότητας δικαιοπραξία που αφορά την περιουσία του. Ο διερμηνέας δεσμεύεται εξάλλου, και από την υποχρέωση εχεμύθειας, υποχρέωση μη αποκάλυψης των διατάξεων της διαθήκης (τουλάχιστον) έως τη δημοσίευσή της.

Οι διατυπώσεις του όρκου, της συμπερίληψης των στοιχείων του διερμηνέα στη συμβολαιογραφική πράξη την οποία και υπογράφει ο διερμηνέας, καθώς και η βεβαίωση της τήρησης των οριζομένων στις παραγράφους 1 και 2 του ΑΚ 1737 (έστω και χωρίς ποινή ακυρότητας) προσδίδει μια επιπλέον τυπικότητα στη διαδικασία και υποδηλώνει τη σημασία της συμβολής του διερμηνέα, μέσω του οποίου διατυπώνονται η βούληση του διαθέτη.

Σε ό,τι αφορά το έργο του διερμηνέα, το άρθρο ΑΚ1737, αναφέρει ότι ο διερμηνέας: α) δεσμεύεται να *διερμηνεύσει πιστά* τη θέληση του διαθέτη (και ορκίζεται γι' αυτό, όπως και για την τήρηση της μυστικότητας), την οποία διατυπώνει ρητά, κάνοντας ενδεχομένως και χρήση σχεδίου ή σημειώσεων (ΑΚ 1730) και β) οφείλει να *μεταφράσει* την πράξη, πριν από την υπογραφή, στη γλώσσα που εκφράζεται ο διαθέτης, ενώ οι άλλοι θα ακούουν.

Σύμφωνα με το άρθρο **ΑΚ 1746**, οι διατάξεις του άρθρου 1737, εφαρμόζονται όταν συντρέχει ανάγκη διερμηνείας και στην περίπτωση της **μυστικής διαθήκης**.

Ειδικότερα:

Αν ο διαθέτης κατά την πεποίθηση του συμβολαιογράφου αγνοεί την ελληνική γλώσσα ή δηλώσει ότι αγνοεί τα ελληνικά, εφαρμόζονται αναλόγως και στη μυστική διαθήκη οι διατάξεις του άρθρου 1737

Σύμφωνα με το άρθρο ΑΚ 1738, για την κατάρτιση μυστικής διαθήκης ο διαθέτης εγχειρίζεται στο συμβολαιογράφο, ενώ είναι παρόντες τρεις μάρτυρες ή δεύτερος συμβολαιογράφος και ένας μάρτυρας, έγγραφο δηλώνοντας προφορικά ότι περιέχει την τελευταία του βούληση.

Κατά παραπομπή του άρθρου ΑΚ 1746 εφαρμόζονται και στη μυστική διαθήκη τα προβλεπόμενα για τη δημόσια σχετικά με τα κωλύματα του διερμηνέα, τον όρκο, την επιλογή του κλπ. Στην περίπτωση, ωστόσο, της μυστικής διαθήκης, το έργο του διερμηνέα περιορίζεται στη διερμηνεία της δήλωσης του διαθέτη (και της περί αυτής

⁸ Αν ο διαθέτης αγνοεί την ελληνική γλώσσα αλλά δεν το δηλώσει ή αν ο συμβολαιογράφος δεν αντιληφθεί την άγνοια και δεν προσληφθεί διερμηνέας, η διαθήκη θα είναι άκυρη (Καλλίνικου 1996:162)

επικοινωνίας) ότι το έγγραφο που εγχειρίζεται περιέχει την τελευταία του βούληση, το οποία έχει σφραγιστεί ή σφραγίζεται ενώπιον του διαθέτη και των συμπραττόντων προσώπων (ΑΚ 1741), χωρίς να αποκαλύπτεται – και άρα να μεταφράζεται – το περιεχόμενό του.

4.2. Διερμηνεία με τη χρήση νοηματικής γλώσσας

Σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ΑΚ, πέραν των γενικών προϋποθέσεων (ΑΚ 1719-1720), για να συντάξει κάποιος δημόσια ή μυστική διαθήκη θα πρέπει να είναι σε θέση να ομιλεί, να γράφει, να διαβάζει και να ακούει, ενώ για τη σύνταξη ιδιόγραφης διαθήκης αρκεί η ικανότητα γραφής.

Στο πλαίσιο της δημόσιας διαθήκης, αν ο διαθέτης δηλώσει ότι είναι κωφός, πρέπει επιπλέον να δοθεί σε αυτόν η πράξη για να τη διαβάσει και να βεβαιωθεί στην πράξη ότι αυτό έγινε (ΑΚ 1735). Αν ο διαθέτης, εκτός από κωφός, δηλώσει ότι δεν μπορεί να διαβάζει χειρόγραφα, η διαθήκη, συντάσσεται ενώπιον πέντε μαρτύρων ή δεύτερου συμβολαιογράφου και τριών μαρτύρων (ΑΚ 1736). Σε περίπτωση άλαλου ή κωφάλαλου διαθέτη, δεν είναι δυνατή η σύνταξη δημόσιας, αλλά μυστικής διαθήκης (ΑΚ 1745), εφόσον μπορεί να διαβάζει (ΑΚ 1748) και να γράφει – υπογράφει (ΑΚ 1740, 1745).

Ζήτημα προκύπτει από τον συνδυασμό κωφότητας, αλαλίας και αναλφαβητισμού, που παρατηρείται κυρίως σε εκ γενετής κωφάλαλους, για τους οποίους φαίνεται να ορθώνονται φραγμοί στην τήρηση των διατυπώσεων του ΑΚ για όλους τους τύπους διαθηκών.

Σε μια εμπειριστατωμένη ανάλυση, ο Κουτσοουράδης (2009) επιχειρεί ερμηνευτικά να αντικρούσει τα εμπόδια που προβάλλονται στη σύνταξη δημόσιας διαθήκης από κωφάλαλο και τάσσεται υπέρ της δυνατότητας συνδρομής διερμηνείας της νοηματικής γλώσσας και σε αυτή την περίπτωση.⁹

Η δυνατότητα σύνταξης δημόσιας διαθήκης από κωφάλαλο, με τη συνδρομή διερμηνείας της νοηματικής γλώσσας, έχει, σύμφωνα με τον Κουτσοουράδη συνταγματικά ερείσματα το άρθρο 21 παρ. 6 του Συντάγματος (υποχρέωση του νομοθέτη να λαμβάνει μέτρα ώστε να εξασφαλίζεται στα άτομα με αναπηρίες η επαγγελματική ένταξη και η συμμετοχή στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωής της Χώρας), καθώς και στα άρθρα 2 (σεβασμός της ανθρώπινης αξίας), 5 (ανάπτυξη προσωπικότητας), 17 (προστασία της ιδιοκτησίας) και 25 (αρχής της αναλογικότητας).

Η άποψη ότι ο ΑΚ προβλέπει τη συνδρομή διερμηνείας μόνο στην περίπτωση του αλλόγλωσσου διαθέτη και ως ειδικότερος νόμος, λαμβανομένης υπόψη και της ΑΚ 1734, κατισχύει του νεότερου ΚΣ, αντικρούεται με το επιχείρημα ότι η σιωπή του νόμου δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως απαγόρευση, η οποία οδηγεί στον υπέρμετρο περιορισμό της δυνατότητας διάθεσης της περιουσίας με διαθήκη ενός

⁹ Η ανάλυση αυτή λαμβάνει ως δεδομένη τη συνθήκη ότι ο κωφάλαλος δεν μπορεί να γράφει και να διαβάσει την κοινή γλώσσα και έτσι αποκλείεται η δυνατότητα σύνταξης ιδιόγραφης ή μυστικής διαθήκης. Η αντίθετη άποψη (μη δυνατότητα κωφάλαλου να συντάξει δημόσια διαθήκη), διατυπώθηκε κυρίως από τον Μπαλή, βλ. Κουτσοουράδη 2009: 649 υποσ 65 και 55, με παραπομπές και σε Καλλίνικου και Ψούνη, η οποία ωστόσο μετέπειτα κρίνει ως πειστικά τα επιχειρήματα του Κουτσοουράδη (Ψούνη 2012:78). Με την άποψη του Κουτσοουράδη τάσσεται και ο Γεωργιάδης (2013:174).

δικαιοπρακτικά ικανού προσώπου.¹⁰ Εξάλλου, σύμφωνα με τον Κουτσοιράδη, η συμβολαιογραφικά καταρτιζόμενη πράξη της διαθήκης τελεί σε σχέση είδους προς γένος με τη συμβολαιογραφική πράξη, κατά την κατάρτιση της οποίας το άρθρο 10 ΚΣ προβλέπει τη σύμπραξη διερμηνέα νοηματικής γλώσσας.

Στην ίδια κατεύθυνση, η απόφαση 68/2006 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Χίου (ΕφΑΔ 2009.705) δέχθηκε ότι από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων ΑΚ 1719, 1734, 1736, 1737 και των χαρακτηριστικών των νοηματικών γλωσσών, για τις οποίες αναφέρει ότι «*διαφέρουν από τις υπόλοιπες γλώσσες ως προς το ότι μας είναι λιγότερο γνωστές, όχι όμως και προς τις γλωσσολογικές αρχές που διέπουν την επικοινωνιακή τους λειτουργία*», καθώς και υπό το φως των άρθρων 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του Συντάγματος, προκύπτει ότι σε περίπτωση κωφάλαλου διαθέτη που δεν μπορεί να διαβάσει, συντάσσεται δημόσια διαθήκη ενώπιον πέντε μαρτύρων ή δεύτερου συμβολαιογράφου και τριών μαρτύρων, με τη συνδρομή διερμηνέα.

5. Οι διατάξεις περί μετάφρασης και διερμηνείας κατά την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων ως μέρος του νομοθετικού πλαισίου για την παροχή υπηρεσιών μετάφρασης και διερμηνείας

Οι διατάξεις του ΚΣ για τη μετάφραση και τη διερμηνεία κατά την κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων, καθώς και οι περί διερμηνείας κατά τη σύνταξη διαθηκών διατάξεις του ΑΚ δεν αποτελούν παρά ένα κομμάτι του νομοθετικού «παζλ» για την παροχή υπηρεσιών μετάφρασης και διερμηνείας στην ελληνική έννομη τάξη.

Συνοπτικά αναφέρουμε ότι, η ελληνική νομοθεσία δίνει τη γενική αρμοδιότητα εκπόνησης αποδεκτών από τις αρχές (επίσημων) μεταφράσεων στους πιστοποιημένους μεταφραστές του αντίστοιχου μητρώου του Υπουργείου Εξωτερικών, στους δικηγόρους, ενώ οι μεταφράσεις των Πτυχιούχων του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιονίου Πανεπιστημίου, γίνονται αποδεκτές κατά τη διακριτική ευχέρεια της Διοίκησης (Γνωμοδότηση ΝΣΚ 495/2004).¹¹

Περαιτέρω, διατάξεις, για τη μετάφραση ξενόγλωσσων εγγράφων περιλαμβάνουν οι Κώδικες Δικονομίας. Ειδικότερα:

α) Το άρθρο 454 ΚΠολΔ προβλέπει ότι τα ξενόγλωσσα έγγραφα, πρέπει να συνοδεύονται από επίσημη μετάφραση, επικυρωμένη από το Υπουργείο Εξωτερικών, ή άλλο αρμόδιο κατά το νόμο πρόσωπο ή από την πρεσβεία ή το προξενείο της Ελλάδας στη χώρα, όπου έχει συνταχθεί το έγγραφο ή από την πρεσβεία στην Ελλάδα ή το προξενείο της ίδιας χώρας. Σε οποιαδήποτε περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να διατάξει να μεταφραστεί το έγγραφο στα ελληνικά από πραγματογνώμονα (371 ΚΠολΔ), χωρίς όμως να ρυθμίζονται τα προσόντα αυτού.

¹⁰ Το άρθρο ΑΚ 1719 προβλέπει περιοριστικά τις περιπτώσεις ανικανότητας σύνταξης διαθήκης και σε αυτές δεν περιλαμβάνονται οι κωφάλαλοι.

¹¹ Για το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο βλ. Γιουτίκα 2016:86 επ. Η σύσταση Σώματος Πιστοποιημένων Μεταφραστών προβλέπεται στον νέο Οργανισμό του ΥΠΕΞ (άρθρα 145 επ. ν. 4781/2021, Α'31).

β) Όμοιες διατάξεις με αυτές του άρθρου 454 ΚΠολΔ, περιλαμβάνει το άρθρο 172 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ΚΔΔ), που αντί για τον όρο «πραγματογνώμονας», χρησιμοποιεί τον όρο «ειδικός μεταφραστής», χωρίς ωστόσο να είναι περισσότερο διαφωτιστικό ως προς το ποια πρόσωπα περιλαμβάνει αυτός ο όρος.

γ) Τα άρθρα 237-238 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (ΚΠΔ) ρυθμίζουν την υποχρέωση μετάφρασης ουσιωδών εγγράφων, χωρίς κάποια ειδικότερη πρόβλεψη ή παραπομπή στις γενικές διατάξεις για τα πρόσωπα που νομιμοποιούνται να εκπονούν μεταφράσεις.

Εξίσου διάσπαρτο και με περισσότερα ρυθμιστικά κενά είναι το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά τη διερμηνεία. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι τόσο ο ΚΠολΔ (άρθρα 252 – 253), όσο και ο ΚΔΔ (άρθρο 137) αρκούνται στη ρύθμιση διατυπώσεων για τη συμμετοχή διερμηνέα στη δίκη, χωρίς αναφορά στα προσόντα διορισμού, τα οποία δεν ορίζονται ούτε στις περί πραγματογνωμόνων διατάξεις. Στο άρθρο 232 ΚΠΔ προβλέπεται ο διορισμός διερμηνέα, για την εξέταση υπόπτου, κατηγορουμένου ή μάρτυρα που δεν ομιλεί ή δεν κατανοεί επαρκώς την ελληνική γλώσσα από πίνακα με «πρόσωπα που διαμένουν ή εργάζονται στην έδρα του και κατά προτίμηση από δημοσίους υπαλλήλους», ενώ δίνεται εξουσιοδότηση στον Υπουργό Δικαιοσύνης να καθορίσει τα προσόντα των προσώπων που μπορούν να διορισθούν ως διερμηνείς.¹²

Η μη συνεκτική αντιμετώπιση του ζητήματος της αρμοδιότητας εκπόνησης μεταφράσεων και παροχής υπηρεσιών διερμηνείας από διαφορετικές επαγγελματικές (και μη) κατηγορίες, καθώς και τα ρυθμιστικά κενά, προβάλλουν την ανάγκη σχετικών βελτιωτικών νομοθετικών παρεμβάσεων. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται σκόπιμη η θέσπιση ενός ενιαίου και ολοκληρωμένου συστήματος πιστοποίησης των μεταφραστών, ανεξαρτήτως εκπαιδευτικού υποβάθρου (Krimpas 2015: 35) και αντίστοιχου για τους διερμηνείς ή η σύσταση κεντρικού μητρώου μεταφραστών και διερμηνέων¹³ (το οποίο θα ήταν χρήσιμο να διαρθρώνεται σε γνωστικά αντικείμενα ή ειδικότητες), που θα προέκριναν τη διαπίστωση των ουσιαστικών προσόντων και θα κάλυπταν συνολικά, στις κάθε είδους διαδικασίες - και όχι μόνο όπου αυτό συνιστά ανάγκη ή υποχρέωση του κράτους (π.χ. διαδικασίες ποινικές, παροχής διεθνούς προστασίας¹⁴) - τις ανάγκες σε μετάφραση και διερμηνεία (Γιουτίκας 2016: 257).

6. Επίλογος

Η ειδική και περιορισμένη αρμοδιότητα του συμβολαιογράφου να μεταφράζει στο πλαίσιο των κύριων καθηκόντων του, αλλά και ο προσδιορισμός άλλων προσώπων που νομιμοποιούνται να εκπονούν μεταφράσεις στο πλαίσιο κατάρτισης συμβολαιογραφικών πράξεων, χρήζει μια συνεκτικότερης και αρτιότερης νομοθετικής αντιμετώπισης, με γνώμονα τη διαπίστωση των ουσιαστικών προσόντων (που θα οδηγεί σε πιστοποίηση ή εγγραφή σε σχετικό μητρώο). Με βάση, ωστόσο, την ειδική φύση και τα χαρακτηριστικά της ιδιότητας και της αποστολής του

¹² Βλ. Υπό την αντίστοιχη διάταξη του προϊσχύσαντος ΚΠΔ είχε εκδοθεί η ΥΑ 672/22-9-2014 (Β' 2712)

¹³ Τη σύσταση εθνικού μητρώου μεταφραστών και διερμηνέων για τις ανάγκες της δικαστηριακής μετάφρασης και διερμηνείας έχει προτείνει ο Βλαχόπουλος (2014:134)

¹⁴ Βλ. σχετικά άρθρο 69 ν. 4636/2019 (Α'169)

συμβολαιογράφου στην ελληνική έννομη τάξη, οι σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις δεν κρίνεται σκόπιμο να επεκτείνουν τη δυνατότητα του συμβολαιογράφου να μεταφράζει έγγραφα πέραν αυτών που συνδέονται με τα κύρια συμβολαιογραφικά καθήκοντα. Τα κριτήρια και η διαδικασία διαπίστωσης της μεταφραστικής επάρκειας των συμβολαιογράφων θα πρέπει να εξετασθούν στο πλαίσιο της ευρύτερης συζήτησης για την πιστοποίηση των μεταφραστών, με τη συμμετοχή και ειδικών του κλάδου (Συμβολαιογραφικοί Σύλλογοι).

Σε ό,τι αφορά τη διερμηνεία, χωρίς την οποία δεν θα ήταν δυνατή η κατάρτιση συμβολαιογραφικών πράξεων για ορισμένους δικαιοπρακτούντες, αλλά και η πραγμάτωση της δικαιοπρακτικής τους ικανότητας, ο πήχης των ουσιαστικών προσόντων, θα πρέπει να τεθεί ακόμη υψηλότερα, δεδομένου ότι ο διερμηνέας καλείται να εκτελέσει μεγάλης δυσκολίας καθήκοντα, περιλαμβανομένης της μετάφρασης της τελικής συμβολαιογραφικής πράξης, από τα οποία διακυβεύονται σοβαρά έννομα συμφέροντα.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Βλαχόπουλος Σ. (2014). *Δικαστηριακή Διερμηνεία στην Ελλάδα. Καταγραφή και αξιολόγηση της πραγματικότητας*, Τ.Ε.Ι. Ηπείρου - Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Διαθέσιμο: <http://epublishing.ekt.gr/e/10889>
- Γεωργιάδης Α. (2013). *Κληρονομικό Δίκαιο*, 2^η έκδοση. Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας.
- Γιουτίκας Δ. (2016). *Μετάφραση νομικών κειμένων από τη γαλλική στην ελληνική γλώσσα: η περίπτωση των δικαστικών αποφάσεων σε υποθέσεις διαζυγίων*, Διδακτορική Διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, <https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/39058#page/1/mode/2up>
- Chen W. (2015). "Sight Translation". In *"The Routledge Handbook of Interpreting"*, (edited by H. Mikkelsen and R. Jourdenais). London –New York: Routledge.
- Kade O. (1968). *Zufall und Gesetzmässigkeit in der Übersetzung*, Leipzig: Verlag Enzyklopädie
- Καλλίνικου Δ. (1996). Σε Γεωργιάδης Α. – Σταθόπουλος Μ. "Αστικός Κώδιξ, κατ' άρθρο ερμηνεία", IX, *Κληρονομικό Δίκαιο (Άρθρα 1710-1970)*". Αθήνα: Π.Ν. Σάκκουλας.
- Κουτσουράδης Α. (2009). "Προβληματισμοί σχετικά με τη σύνταξη (δημόσιας) διαθήκης από κωφάλαλο", Εφαρμογές Αστικού Δικαίου 6/2009, 643- 657.
- Krimpas P.G. (2015). "Current (2015) Professional Profiles of the Legal Translator in Greece: A Function – oriented Comparison". In *International Journal of Language, Translation and Intercultural Communication* 3, 20-39.
- Nord C. (2014). *Η μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα. Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις, μετάφραση - προσαρμογή* Γραμμενίδης, Σ. και Λάμπρου Δ., Επιστημονική Επιμέλεια: Γραμμενίδης Σ.. Αθήνα: Δίαυλος.
- Σακκά Δ. (2009). "Ο Συμβολαιογράφος ως δημόσιο όργανο", Δίκη 2009, 202-212 και 309-326.
- Στενιώτη Μ. (2002). *Κώδικας Συμβολαιογράφων [Σχόλια κατ' άρθρο]*, Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.
- Συνήγορος του Πολίτη. (2006). "Αποδοχή μεταφράσεων Δικηγόρου", Πόρισμα, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Τάκης Α., Ειδικός Επιστήμονας: Φυτράκης Ε., <http://www.synigoros.gr/resources/docs/204827.pdf>.
- Ψούνη Ν. (2016). *Κληρονομικό Δίκαιο II*, Ε' έκδοση. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.